

KARTA BAROKNE SPOMENIČKE BAŠTINE

zemljama pridonijela je snažna djelatnost Kat. crkve oko vlastite obnove poslije Tridentskoga koncila (tzv. protureformacija). Barok je bio najprikladniji za isticanje raskoši na eur. dvorovima (Beč, Prag, španj. dvor), a kolonizatori su ga prenijeli i u zemlje Srednje i Južne Amerike.

U Hrvatskoj je b. zastupljen obilnije i raznolikije od drugih stilova, pa je nekim gradovima (Varaždin, Dubrovnik) i krajevima (Hrvatsko zagorje) dao glavno obilježje. Budući da je barok u prvom redu bio izraz obnove Kat. crkve, a Družba Isusova jedan od važnih njezinih provoditelja, isusovci su donosili b. u gradove u koje su dolazili. Osnovali su svoje kolegije (i gimnazije) u Zagrebu (1606–07), Rijeci (1627), Varaždinu (1632), Dubrovniku (1658), Požegi (1698), a u Osijeku su preuzeli vođenje župe (1687). U svim tim gradovima podignuli su barokne crkve (u Kastvu ostala nedovršena) i zgrade kolegija. Pavlini su barokizirali svoje gotičke crkve u Lepoglavi i Remetama novim pročeljima, oltarima, freskama. I franjevci su u duhu baroka svoje stare crkve pregrađivali (u Zagrebu

i dograđivali (bočni brod crkve na Trsatu) te gradili nove sa samostanima: u Krapini (1644–57), Klanjcu (o. 1650), Varaždinu (1650–55), Samoboru, Cerniku, Virovitici. Time su u XVII. st., nakon zaustavljanja turskih prodora u Hrvatsku, crkveni redovi bili nositelji rane faze baroka. Novine koje je barok u XVII. st. donosio u oblikovanju tlocrta, volumena i uloge svjetla dolaze do izražaja samo mjestimice i djelimice, jer se isprepliću sa zatečenim oblicima i shvaćanjem. Još je jače b. u XVII. st. vezan uz prethodnu renesansnu tradiciju u Dalmaciji i Istri, gdje su naručitelji bile biskupije (katedrale u Hvaru i Kotoru), župe (Stari Grad na Hvaru, Betina, Tijesno, Crkva od Karmena u Dubrovniku) ili gradske uprave (loža u Hvaru, slavluk u Korčuli, gradska loža i gradska vrata u Labinu). Gradnju crkava omogućivali su svojim donacijama velikaši i plemići, koji su osobito u XVIII. st. gradnjom svojih dvoraca i palača b. rasprostranili po ladanju i u gradovima. Podignuto je nekoliko desetaka dvoraca i kurija, osobito u Hrvatskomu zagorju, skupina kanoničkih kurija na Kaptolu u Zagrebu, palače u Zagrebu,